

Absolut bästa sättet att odla råvaran, nya resultat

Av Lars Wiik ¹⁾, Albin Gunnarsson ²⁾ och Muriel de la Pinsonnais ³⁾

¹⁾ Sveriges lantbruksuniversitet, Box 44, 230 53 Alnarp

²⁾ Lantmännen, Tre Skåne, 205 03 Malmö

³⁾ V&S Absolut Spirits, Box 83, 296 22 Åhus

Sammanfattning

Under två år, 2004-2005, genomfördes två fältförsök per år i sydöstra Skåne. Syftet med försöken var att ta fram odlingsåtgärder som bidrar till en bra råvara för framställning av etanol, dvs. med hög stärkelsehalt, miljövänlig odling och god lönsamhet för jordbrukaren. I försöksplanen ingick tre kvävemängder och tre växtskyddsstrategier i fyra sorter.

Att ge entydiga rekommendationer från dessa resultat är inte helt lätt. Dock är det otvetydigt så att höga insatser av växtskydd, dvs. behandling vid två tillfällen med fungicider, hittills givit sämre lönsamhet än enbart en behandling under axgången. I sorten Kris var en måttlig insats av kväve (165 kg N/ha eller mindre) mest lönsam de flesta åren. Sorterna har varierat under försöksperioden men det är tydligt att även sortvalet betyder en hel del för slutresultatet. Under de två senaste åren gav de nya sorterna Tulsa och Hurtig bäst ekonomiskt resultat. I sorten Hurtig var 120 kg N/ha och enbart en axgångsbehandling mest lönsam år 2004 samt 180 kg N/ha och obehandlat år 2005. I sorten Tulsa var 165 kg N/ha och enbart en axgångsbehandling mest lönsam år 2004 samt 180 kg N/ha och obehandlat år 2005.

Dessa försök har således visat att odling av stärkelsevete som råvara till produktion av etanol bäst sker med en måttlig tillförsel av kväve och enbart en behandling med fungicider under axgången; Både destilleriets produktivitet och lantbrukarens lönsamhet gynnas då.

Inledning

Absolut vodka framställs av skåniskt höstvete. Detta höstvete skall ha egenskaper som passar för etanolframställning, vilket bland annat innebär hög andel stärkelse och mindre andel protein. Utbytet av etanol ökar vid högre stärkelsehalt. Det skånska ursprunget och en odling som sker med omtanke om miljön är goda argument vid marknadsföring och försäljning av Absolut. För att öka kunskapen om hur odlingsåtgärderna kan påverka eftertraktade egenskaper som råvara till etanolframställning och om hur vete kan odlas miljövänligt påbörjades ett samarbete år 1999 mellan dåvarande Skånska Lantmännen och Vin & Sprits division The Absolut Company i Åhus. Olika kombinationer av fyra för året lovande höstvetesorter, tre kvävenivåer och två växtskyddsinsatser samt obehandlat undersöktes i fältförsök. Syftet var att ta fram odlingsåtgärder som bidrar till en bra råvara för framställning av etanol, miljövänlig odling och god lönsamhet för jordbrukaren.

Resultat från försöken 2000-2003 redovisades av Wiik, de la Pinsonnais, Svensson och Fajersson i Skåniskt Lantbruk nummer 2, 2004, sidorna 47 och 48. Här redovisas resultatet från de två senaste åren samt för sorten Kris som ingått i försöksserien alla åren, 2000-2005.

Försöksplan

Försöksplanen bestod av 36 försöksled, fyra sorter x tre kvävemängder x tre växtskyddsstrategier x tre upprepningar, således 108 försöksrutor per försöksplats. Varje år utfördes två försök i sydöstra Skåne, det ena placerades på en försöksplats med god förfrukt (höstraps eller ärt) och det andra på en försöksplats med dålig förfrukt (ängsgröe eller stråsåd). Sorterna Hurtig, Tulsa och Kris ingick varje år, Siljan år 2004 och Opus år 2005. Kvävet tillfördes vid två tillfällen dels i DC 23-27 dels i DC 30, enligt 60+60, 60+105 och 60+150 kg N/ha år 2004 och 60+60, 60+90 och 60+120 kg N/ha år 2005, således något lägre tillförsel av kväve i två av försöksleden år 2005. I de tre växtskyddsstrategierna ingick obehandlat (betecknat 0 i tabellerna), låg insats av fungicider (betecknat 1 i tabellerna) och hög insats av fungicider (betecknat 2 i tabellerna). Låg insats innebar enbart en axgångsbehandling i DC 51-55 med 0,5 Comet + 0,5 Tilt Top år 2004 och 0,25 Comet + 0,25 Proline år 2005. Hög insats innebar behandling med 1,0 Stereo + 0,5 Tern i DC 31-33 båda åren och 0,8 Comet i DC 51-55 år 2004 och 0,25 Comet + 0,4 Proline i DC 51-55 år 2005. Försöken behandlades med herbicider och insekticider i förekommande fall. Försöken skördades och flera parametrar bestämdes; kärnskörd 15 % v/h, stärkelsehalt, proteinhalt, rymdvikt, tusenkornvikt och falltal (endast år 2005). Försöken besiktigades vid flera tillfällen, jorden analyserades, stråstyrka noterades vid sköretillfället samt svampsjukdomar graderades.

Inlösen och kostnader

Vid beräkning av nettot efter avdrag för kväve- och växtskyddskostnader sattes inlösenpriset eller priset till lantbrukaren till 1,00 kr/dt och kostnaden för i 1 kg kväve till 7,50 kr. Kostnaden för växtskydd vid låg insats blev 645 kr/ha för år 2004 och 576 kr/ha för år 2005. Kostnaden för växtskydd blev vid hög insats blev 1216 kr/ha för år 2004 och 1061 kr/ha för år 2005. Ekonomi i tabellerna anger intäkter enligt SBI:s betalningsmodell som tar hänsyn till stärkelsehalten, minus kostnader för kväve och växtskydd.

Resultat och diskussion

De båda åren skilde sig åt rätt mycket, inte minst angreppen av bladfläcksvampar som var mycket små under år 2005. Väderleken de båda åren var olika. Exempelvis hämmades sannolikt bladfläcksvamparna av en torrare period under växtodlingssäsongens första del år 2005 och nederbörden veckorna närmast efter axgången var dessutom liten detta år, inte minst i jämförelse med år 2004.

Försöksskördarna (tabell 1a och 2a) var höga båda åren, och allra högst var skördarna vid den högsta kvävemängden och behandling med fungicider vid två tillfällen, således hög insats av växtskydd. Av sorterna avkastade Tulsa mest båda åren. Stärkelsehalten var cirka 70 % av torrsubstansen år 2004 och cirka 3 till 4 procentenheter högre år 2005. Högst stärkelsehalt hade sorten Opus år 2005, 74,5 %. Stärkelsehalten var högst vid den lägre kvävemängden och minskade med ökad kvävegödsling. Behandling med fungicider ökade stärkelsehalten något. Även stärkelseskörden var liksom kärnskörden högst vid den högsta kvävemängden och behandling med fungicider vid två tillfällen, således hög insats av växtskydd. Av sorterna avkastade Tulsa högst stärkelseskörd båda åren. Behandling med enbart fungicider i axgången och kvävegödsling med de två lägsta kvävemängderna (120 och 165 kg N/ha) gav bäst ekonomiskt resultat år 2004. Ingen behandling med fungicider och kvävemängder på 180 kg N/ha och 150 kg N/ha gav bäst ekonomiskt resultat år 2005. Av sorterna gav Tulsa och Hurtig bästa ekonomiska resultat båda åren. I sorten Hurtig var skillnaden mellan bästa och sämsta odlingsteknik (val av kvävemängd och växtskydd) nästan 1200 kr/ha år 2004 och nästan 800 kr/ha år 2005. I sorten Tulsa var skillnaden mellan bästa och sämsta odlingsteknik 700 kr/ha år 2004 och år 1000 kr/ha år 2005. I sorten Kris var skillnaden mellan bästa och sämsta odlingsteknik 2004 drygt 800 kr/ha år 2004 och knappt 800 kr/ha år 2005. I sorten Siljan var skillnaden mellan bästa och sämsta odlingsteknik 1000 kr/ha år 2004. I sorten Opus var skillnaden mellan bästa och sämsta odlingsteknik drygt 700 kr/ha år 2005. Det finns således all anledning att anstränga sig med att förutse rätt sort, kvävemängd och växtskydd.

De återstående cirka 8600 till 12500 kronorna efter avdragen för kostnader för kväve och växtskydd skall naturligtvis betala alla övriga kostnader som markkostnad, utsäde, maskiner, arbete med mera. Hur stort det slutliga nettot blir bestäms av respektive odlares övriga kostnader som kan variera mycket.

Proteinhalten (tabell 1b och 2b) ökade som förväntat vid högre kvävemängd. Proteinhalten var drygt 11,5 % år 2004 och cirka en procentenhet lägre år 2005. Växtskyddsbehandlingen hade mycket liten om någon effekt på proteinhalten. Av sorterna hade Tulsa och Kris något lite högre rymdvikter än de andra sorterna. Behandling med fungicider gav något lite högre rymdvikter än ingen behandling alls. Kvävemängden påverkade inte rymdvikten. Av sorterna hade Kris, Siljan och Opus klart högre tusenkornvikter (tkv) än Hurtig och Tulsa. Kvävemängden hade liten påverkan på tkv medan däremot behandling med fungicider ökade tkv. Angrepp av bladfläcksvampar (*Septoria* spp. och DTR) var starkare år 2004 än år 2005 då de var svaga. Av sorterna angreps Tulsa minst. Ökad given kvävemängd gav ett obetydligt högre angrepp. Under år 2004 gav behandling med fungicider enbart under axgången cirka 40 % effekt och en dubbelbehandling med fungicider cirka 50%. Även angrepp av mjöldagg och rost förekom men dessa var små. Under år 2005 stod beståndet upp, stråstyrkan var god. Däremot under år 2004 förekom tendenser till sämre stråstyrka. Av sorterna hade Hurtig och Kris något sämre stråstyrka än Tulsa, Opus och Siljan. Stråstyrkan minskade med ökad given kvävemängd. Behandling med fungicider hade ingen större inverkan på stråstyrkan även om hög insats försämrade stråstyrkan något. Falltalet var högt, > 300.

I tabell 3 redovisas ekonomiska resultat för sorten Kris som varit en av sorterna ända sedan starten av försöksserien år 2000. Under tre av dessa sex år gav enbart en axgångsbehandling med en måttligt given kvävemängd (165 kg N/ha) bästa lönsamhet. Under två år gav enbart en axgångsbehandling med en lågt given kvävemängd (120 kg N/ha) bäst lönsamhet.

Under det sjätte året, 2005, gav ingen behandling med fungicider med en högt given kvävemängd (180 kg N/ha) bäst lönsamhet. I tabell 3 framgår även att det ekonomiska resultatet blivit betydligt bättre på fält med goda förfrukter än på dåliga. Förfrukten är endast en av skillnaderna mellan försöksplatserna men dessa resultat får ändå betraktas som ett tecken på förfruktens betydelse eller till faktorer anknutna till förfrukten.

Starka samband, både positiva och negativa rådde mellan flera variabler, exempelvis var sambandet mellan proteinhalt och stärkelsehalt negativt.

Slutsatser

Att ge entydiga rekommendationer från dessa resultat är inte helt lätt. Dock är det otvetydigt så att höga insatser av växtskydd, dvs. behandling vid två tillfällen med fungicider, hittills givit sämre lönsamhet i stärkelsevete än enbart en behandling under axgången. I sorten Kris var en måttlig insats av kväve (165 kg N/ha eller mindre) mest lönsam de flesta åren. Sorterna har varierat under försöksperioden men det är tydligt att även sortvalet betyder en hel del för slutresultatet. Under de två senaste åren gav de nya sorterna Tulsa och Hurtig bäst ekonomiskt resultat. I sorten Hurtig var 120 kg N/ha och enbart en axgångsbehandling mest lönsam år 2004 samt 180 kg N/ha och obehandlat år 2005. I sorten Tulsa var 165 kg N/ha och enbart en axgångsbehandling mest lönsam år 2004 samt 180 kg N/ha och obehandlat år 2005.

Sammanfattningsvis har dessa försök visat att odling av stärkelsevete som råvara till produktion av etanol bäst sker med en måttlig tillförsel av kväve och enbart en behandling med fungicider under axgången; Både destilleriets produktivitet och lantbrukarens lönsamhet gynnas då.

Tabell 1a. Sort x kväve x växtskydd, 2004.

Sort	Kväve kg N/ha	Växt- skydd ¹⁾	Kärnskörd kg/ha	Stärkelsehalt %	Stärkelseskörd kg/ha	Ekonomi kr/ha
Hurtig	120	0	10195	70,2	6085	9413
Hurtig	165	0	10485	69,0	6150	9247
Hurtig	210	0	10790	68,3	6260	9115
Hurtig	120	1	11630	<u>70,8</u>	7000	<u>10296</u>
Hurtig	165	1	11830	69,5	6990	10011
Hurtig	210	1	11985	68,7	7000	9765
Hurtig	120	2	11610	70,6	6965	9686
Hurtig	165	2	<u>11995</u>	69,6	<u>7095</u>	9599
Hurtig	210	2	11995	68,6	6995	9204
Tulsa	120	0	10740	71,1	6490	10067
Tulsa	165	0	11255	70,0	6695	10125
Tulsa	210	0	11450	69,2	6730	9875
Tulsa	120	1	11490	<u>71,3</u>	6965	10207
Tulsa	165	1	12040	70,2	7190	<u>10278</u>
Tulsa	210	1	12215	69,4	7210	10054
Tulsa	120	2	11445	71,2	6925	9578
Tulsa	165	2	12145	70,2	7250	9836
Tulsa	210	2	<u>12560</u>	69,3	<u>7395</u>	9816
Siljan	120	0	10045	70,1	5985	9242
Siljan	165	0	10760	69,6	6355	9555
Siljan	210	0	10585	68,9	6200	9010
Siljan	120	1	11100	<u>70,4</u>	6645	<u>9714</u>
Siljan	165	1	11375	69,9	6760	9596
Siljan	210	1	11555	69,3	6800	9335
Siljan	120	2	11155	70,3	6665	9187
Siljan	165	2	11485	69,8	<u>6820</u>	9106
Siljan	210	2	<u>11495</u>	69,2	6760	8704
Kris	120	0	9620	70,5	5770	8867
Kris	165	0	10230	69,9	6075	9058
Kris	210	0	10340	69,4	6100	8802
Kris	120	1	10670	<u>71,0</u>	6440	9339
Kris	165	1	11220	70,1	6695	<u>9465</u>
Kris	210	1	11270	69,7	6680	9116
Kris	120	2	10865	70,7	6535	8941
Kris	165	2	11295	70,4	<u>6765</u>	9005
Kris	210	2	<u>11340</u>	69,6	6710	8629

¹⁾ Växtskydd:

0 = Obehandlat.

1 = Låg insats, 0,5 Comet + 0,5 Tilt Top i DC 51-55.

2 = Hög insats, 1,0 Stereo + 0,5 Tern i DC 31-33 och 0,8 Comet i DC 51-55.

Tabell 2a. Sort x kväve x växtskydd, 2005.

Sort	Kväve kg N/ha	Växt- skydd ¹⁾	Kärnskörd kg/ha	Stärkelsehalt %	Stärkelseskörd kg/ha	Ekonomi kr/ha
Hurtig	120	0	12145	72,3	7465	11644
Hurtig	150	0	12530	71,7	7635	11742
Hurtig	180	0	12880	71,2	7790	<u>11807</u>
Hurtig	120	1	12635	<u>73,0</u>	7840	11665
Hurtig	150	1	12660	72,6	7810	11409
Hurtig	180	1	12655	72,4	7785	11152
Hurtig	120	2	12760	72,6	7875	11258
Hurtig	150	2	12720	72,9	7880	11029
Hurtig	180	2	<u>13000</u>	72,4	<u>7995</u>	11026
Tulsa	120	0	12505	<u>74,4</u>	7905	12290
Tulsa	150	0	12945	74,0	8140	12461
Tulsa	180	0	<u>13305</u>	73,2	8275	<u>12506</u>
Tulsa	120	1	12680	74,0	7970	11829
Tulsa	150	1	12745	73,7	7990	11646
Tulsa	180	1	13210	73,1	8205	11826
Tulsa	120	2	12870	74,0	8090	11550
Tulsa	150	2	13225	73,8	8295	11675
Tulsa	180	2	13275	74,0	<u>8350</u>	11527
Opus	120	0	11695	<u>75,3</u>	7480	11524
Opus	150	0	12270	75,0	7820	<u>11876</u>
Opus	180	0	12440	74,4	7870	11761
Opus	120	1	12550	74,3	7910	11724
Opus	150	1	12690	74,5	8035	11685
Opus	180	1	12685	73,8	7955	11359
Opus	120	2	12455	75,1	7940	11240
Opus	150	2	12750	74,6	8080	11271
Opus	180	2	<u>12905</u>	74,1	<u>8125</u>	11150
Kris	120	0	11690	73,9	7335	11355
Kris	150	0	12225	73,7	7660	11675
Kris	180	0	12620	73,1	7845	<u>11788</u>
Kris	120	1	12295	73,4	7660	11350
Kris	150	1	12455	<u>74,0</u>	7835	11377
Kris	180	1	12730	73,9	8000	11428
Kris	120	2	12500	73,6	7815	11107
Kris	150	2	12630	73,4	7880	10999
Kris	180	2	<u>13125</u>	73,2	<u>8165</u>	11258

¹⁾ Växtskydd:

0 = Obehandlat.

1 = Låg insats, 0,25 Comet + 0,25 Proline i DC 51-55.

2 = Hög insats, 1,0 Stereo + 0,5 Tern i DC 31-33 och 0,25 Comet + 0,4 Proline i DC 51-55.

Tabell 1b. Sort x kväve x växtskydd, 2004.

Sort	Kväve kg N/ha	Växt- skydd ¹⁾	Proteinhalt %	Rymdvikt g	Tusenkv g/l	Bladflsv %	Stråstyrka 0-100
Hurtig	120	0	10,9	742	38,7	19	94
Hurtig	165	0	11,7	745	39,1	23	91
Hurtig	210	0	12,2	739	36,9	24	84
Hurtig	120	1	10,4	758	43,4	11	98
Hurtig	165	1	11,5	759	42,0	12	82
Hurtig	210	1	12,2	761	40,8	16	82
Hurtig	120	2	10,5	755	43,1	10	95
Hurtig	165	2	11,4	756	40,9	12	88
Hurtig	210	2	12,1	756	40,5	12	84
Tulsa	120	0	11,2	769	39,1	15	98
Tulsa	165	0	12,1	764	39,3	16	98
Tulsa	210	0	12,8	765	38,4	17	95
Tulsa	120	1	10,9	779	41,4	10	99
Tulsa	165	1	12,0	775	41,3	11	96
Tulsa	210	1	12,7	781	41,2	11	95
Tulsa	120	2	11,1	776	40,9	6	100
Tulsa	165	2	12,0	777	41,0	8	94
Tulsa	210	2	12,8	779	40,3	8	91
Siljan	120	0	10,9	737	47,1	23	98
Siljan	165	0	11,4	736	45,6	24	97
Siljan	210	0	12,3	736	45,3	25	90
Siljan	120	1	10,8	748	49,6	14	99
Siljan	165	1	11,5	750	49,0	16	95
Siljan	210	1	12,0	749	48,8	17	91
Siljan	120	2	10,8	745	49,1	11	98
Siljan	165	2	11,6	748	48,8	14	93
Siljan	210	2	12,1	748	49,0	14	91
Kris	120	0	11,7	749	47,4	20	94
Kris	165	0	12,3	748	46,3	23	91
Kris	210	0	12,7	750	45,0	24	89
Kris	120	1	11,1	762	50,0	14	96
Kris	165	1	12,1	759	49,7	14	95
Kris	210	1	12,4	762	49,2	15	88
Kris	120	2	11,4	760	49,4	10	92
Kris	165	2	12,1	767	48,9	12	90
Kris	210	2	12,5	757	48,6	12	83

¹⁾ Växtskydd:

0 = Obehandlat.

1 = Låg insats, 0,5 Comet + 0,5 Tilt Top i DC 51-55.

2 = Hög insats, 1,0 Stereo + 0,5 Tern i DC 31-33 och 0,8 Comet i DC 51-55.

Tabell 2b. Sort x kväve x växtskydd, 2005.

Sort	Kväve kg N/ha	Växt- skydd ¹⁾	Proteinhalt %	Rymdvikt g	Tusenkv g/l	Bladflsv %	Stråstyrka 0-100
Hurtig	120	0	9,5	777	46,0	3	100
Hurtig	150	0	10,5	784	44,9	4	100
Hurtig	180	0	11,0	786	48,7	4	100
Hurtig	120	1	10,1	791	46,4	2	99
Hurtig	150	1	10,3	799	47,4	2	100
Hurtig	180	1	11,0	804	45,8	2	99
Hurtig	120	2	10,4	788	45,6	1	100
Hurtig	150	2	10,6	798	48,5	1	100
Hurtig	180	2	10,9	795	48,5	1	99
Tulsa	120	0	9,8	804	44,3	4	100
Tulsa	150	0	10,3	809	43,9	4	100
Tulsa	180	0	11,1	810	43,5	4	100
Tulsa	120	1	10,5	810	49,1	2	99
Tulsa	150	1	10,2	804	52,5	2	99
Tulsa	180	1	10,9	810	44,2	2	100
Tulsa	120	2	10,3	801	48,1	1	99
Tulsa	150	2	10,5	811	45,2	1	100
Tulsa	180	2	10,6	809	46,2	1	99
Opus	120	0	9,7	790	55,2	2	99
Opus	150	0	10,1	791	56,1	3	98
Opus	180	0	10,7	795	48,1	3	96
Opus	120	1	10,4	808	50,9	2	99
Opus	150	1	10,2	800	52,5	2	99
Opus	180	1	10,6	797	48,8	2	99
Opus	120	2	10,1	803	47,6	1	98
Opus	150	2	10,5	806	53,3	1	98
Opus	180	2	10,5	807	53,8	1	100
Kris	120	0	10,5	805	50,7	6	100
Kris	150	0	10,7	804	53,3	7	100
Kris	180	0	11,2	809	53,4	6	100
Kris	120	1	10,3	801	51,8	2	100
Kris	150	1	10,7	809	53,3	3	98
Kris	180	1	11,0	807	48,2	2	97
Kris	120	2	10,4	809	46,5	2	99
Kris	150	2	10,4	801	54,0	2	99
Kris	180	2	10,8	807	49,3	2	100

¹⁾ Växtskydd:

0 = Obehandlat.

1 = Låg insats, 0,25 Comet + 0,25 Proline i DC 51-55.

2 = Hög insats, 1,0 Stereo + 0,5 Tern i DC 31-33 och 0,25 Comet + 0,4 Proline i DC 51-55.

Tabell 3. Vodkavete 2000-2005. Ekonomi kr/ha. Sort Kris.

Sort	N kg/ha	Växt- skydd ¹⁾	2000 2 f. kr/ha	2001 2 f. kr/ha	2002 2 f. kr/ha	2003 2 f. kr/ha	2004 2 f. kr/ha	2005 2 f. kr/ha	Alla 12 f. kr/ha	2000-2005 6 f. Förfrukt hraps/ärt	2000-2005 6 f. Förfrukt gräs
Kris	120	0	10908	8074	8538	9345	8867	11355	9514	10358	8671
Kris	165 ¹⁾	0	10944	8283	8312	8653	9058	11675	9488	10110	8865
Kris	210 ¹⁾	0	10455	8510	7217	8196	8802	<u>11788</u>	9161	9865	8458
Kris	120	1	11249	8242	10008	<u>9637</u>	9339	11350	9971	10851	9091
Kris	165 ¹⁾	1	<u>11425</u>	<u>9161</u>	<u>10200</u>	9082	<u>9465</u>	11377	<u>10118</u>	<u>10990</u>	<u>9246</u>
Kris	210 ¹⁾	1	11310	8048	9668	8389	9116	11428	9660	10617	8703
Kris	120	2	10943	7624	10170	9558	8941	11107	9724	10838	8609
Kris	165 ¹⁾	2	11396	7604	10192	9054	9005	10999	9708	10720	8697
Kris	210 ¹⁾	2	11195	7536	10051	8471	8629	11258	9523	10565	8481

N¹⁾ År 2005 sänktes kvävemängden från 165 kg N/ha till 150 kg N/ha samt från 210 kg N/ha till 180 kg N/ha.

¹⁾ Växtskydd: 0 = Obehandlat, 1 = Låg insats, 2 = Hög insats.